

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1.—. ~ Cena: za 1 mesec Din 5.—, za četrt leta Din 15.—, za pol leta Din 30.—; za inozemstvo Din 7.— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 21, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Naša načela

V sedanji strašni zmedbi vseh pojmov in razmer mora naše delavstvo ohraniti jasen pogled in neomajno zvestobo svojim načelom. Bolj ko kdaj se mora oklepati tistega programa, ki ga je izklesal v svojih govorih, knjigah in delu pokojni Janez Evangelist Krek. Ta program pravi, da moramo družbo zgraditi na resnicah evangelija.

Resnice, za katere je svet plačal Kristusu s smrtjo na križu, so preproste: da smo si vsi ljudje bratje, da ni nobeden na svetu sam zase, ampak tudi za svojega bližnjega, da je vsak posameznik za družbo, družba pa za vsakega posameznika, da se blagor celote gradi na vzajemnosti vseh, ki si drug drugemu pomagajo, so drug napram drugemu pravični in se ljubijo med seboj. In vendar svet teh resnic ne razume in se drži v svojem družabnem sožitju mesto evangelijskih načel pravil pragozda: da je človek človeku sovražnik, da naj vsak svoj položaj kot močnejši izkoristi napram slabšemu, da nad njim zavlada in ga izkorišča, da je sila nad pravico in da morajo eni robovati, da drugi uživajo sadove njihovega dela in truda.

Evangeljska načela se morajo boriti proti nagonom egoizma, izrabljanja in zatiranja skozi vse veke; imajo sovražnike v vseh stanovih, v vseh strankah, v vseh časih; ni je krinke, pod katero ne bi se v praktičnem življenju teptala. Vzemimo demokracijo! V francoski revoluciji se je rodila, pozdravljena od gesel svobode, bratstva in enakosti; izdelala je tako vzoren socialni program na podlagi vrednosti dela, principa podružabljenja produkcije in pravične porazdelitve dobrin, da ga tudi danes nimamo boljšega, in vendar se je že v prvih letih izrodila v prevlado premožnejših in močnejših ter lokavejših nad poštenim in preprostim delovnim ljudstvom. Danes vidimo, kako se ta demokracija ruši pod posledicami svojih grehov, kako se laž in neodkritosrčnost zvijati pod sadovi svojega dela in kako nam reži nasproti obraz tega sveta, gol in brez demokratske šminke, kakor je, v podobi najrazličnejših diktatur.

Človeštvo samo žanje, kar je sejalo in vse, kar se godi, je čisto naravno, razumljivo in neizbežno ter pravično v smislu zakona, da se vsaka zabloda maščuje. In če vidimo danes diktatorje, ki pravijo in morebiti tudi odkritosrčno mislijo, da je treba po znanem rimskem izreku svet ozdraviti z ognjem, da je mogoče vpostaviti pravi red le z brezobzirno silo, potem je treba, da pomnijo sledeče:

Ni mogoč pravi red brez tiste socialne pravičnosti, ki jo terja evangelij. Noben političen program, noben družabni nauk ne bo imel dolgega življenja, če ne bo delu vrnil njegovo vrednost, če ne bo v družbi imelo odločilno

besedo in mesto pošteno delo, če se ne bo popolnoma onemogočilo izrabljanje, kakor je že poudarjal Krek, ki si ni mogel predstavljati prave krščanske vzajemnosti v družbi, v kateri bi bil en stan, ki bi tuji trud in znoj v svoj prid izkoriščal. Tudi se ne more danes več dolgo vladati s samimi lepimi besedami, niti s sirovo silo, naj jo izvaja desna ali leva, ampak le s praktičnim in požrtvovalnim delom za ljudstvo brez privilegijev, z moralno silo resnice in pravice, položene v zavest ljudi, ki imajo srce, ki ljubijo resnico in ki se v svoji

vesti po njej ravna pa ne sklepajo nobenih kompromisov evangelijskih načel s pravili socialnega egoizma živalskega človeka.

Ker vemo, da je še dosti takih src med nami, da živi evangelijska misel med onimi malimi, preprostimi in potrebnimi, katerim jo je naš učenik oznanil najprej, zato ne obupujemo v času sedanje popolne anarhije, ampak bomo mirno delali naprej in hodili po poti našega Janeza evangelista in pozivljamo naše delavstvo, da na tej poti zvesto z nami vztraja.

Nova pravila bratovskih skladnic

Kakor izvemo, je ministrski svet odobril od ministrstva za šume in rude predložena nova pravila bratovskih skladnic. Ta nova pravila so že priobčena v »Službenih Novinah« in bodo s 1. aprilom stopila v veljavo.

V kolikor ta nova pravila ustrezajo potrebi zavarovancev, kakor zavarovanju samemu, se danes še ne more točno ugotoviti, ker teh pravil sedaj še nimamo. Lahko pa se že danes ugotovi, da je bila vsa dolgoletna borba rudarskega delavstva za izboljšanje in sanacijo svojega zavarovanja do malega brezplodna. V kolikor predvidevajo nova pravila izboljšanje gre to na račun zavarovancev in sicer s tem, da se jim znižajo kategorijske mezde na eni in podaljšanje karenčne dobe na drugi strani. To se pravi, vse žrtve nalaga novi pravilnik zopet na rame delavstva, medtem ko bodo glavno besedo imeli pri zavarovanju še vedno drugi. Delavstvo je po svojih zastopnikih v Bratovskih skladnicah kakor tudi svojih strokovnih organizacijah in delavskih zbornicah predložilo na odločujočih mestih izčrpne

predloge za izboljšanje rudarskega zavarovanja in za sanacijo pokojninske blagajne, ki je danes, kot znano, v skrajno težkem finančnem položaju.

Nešteto krat se je poudarjalo na odločujočih mestih, da je treba za rešitev rudarskega zavarovanja nujne pomoči tudi s strani države. Delavstvo v sedanjem težkem položaju v resnici ni možno doprinesiti kakih znatno večjih prispevkov, ker njegovi dohodki še zdaleka več ne zadoščajo za najnujnejše življenjske potrebe. Pa četudi bi delavstvo žrtvovalo še zadnjo skorjico kruha za svoje zavarovanje, so še vedno tukaj rudarski delodajalci, ki se odločno upirajo vsem novim obremenitvam za rudarsko zavarovanje. Država, ki bi morala imeti pri tem največji interes, pa gre mimo vsega in prepušča to važno socialno ustanovo svoji usodi. Prav radi tega se ne čudimo, če je edina rešitev v tem, da se rudarskim upokojevcem znižajo že itak skromne pokojnine in da se rudarsko zavarovanje v obče poslabša. To je bistvo novega rudarskega pravilnika.

Žena izpodriva moža

V tej težki borbi za vsakdanji kruh pod silo razmer in krivično usmerjenem gospodarskem sistemu je žena tista, katero se najbolj izrablja. Njena cenena delovna moč ji omogočuje zaposlitev v najrazličnejših panogah industrije. Dobite jo v uradih, tovarnah in to pri delu, katerega bi morali prvenstveno vršiti moške. Nihče ne vprašuje, ali je to kvarno za njeno zdravje in materinstvo. Ali je v resnici potrebno, da se za sramotno malenkostno plačo ubija in dela žena, ko na tisoče mož nima zaposlitve. Delovna moč moža je namreč dražja in ne daje kapitalu zadostnega dobička. Zato je treba zaposliti ženo, ki manj zahteva za svoje delo. Pa tudi v ostalem je žena za podjetje manjši riziko od moža. Za njo se plačuje nižje prispevke za zavarovanje. Ker se čestokrat menjava, nima pravice do dopusta, odškodnine itd. Mož po svoji stalnosti zahteva od časa do časa povišanje plače in dru-

ge opravljene dajatve. Žena za te ne vprašuje in se večinoma zadovoljuje z najnižjo plačo.

Ni, da bi ženo zaradi tega obsojali. Borba za obstoj in življenje je vedno bolj trda. Ker ne dobi dela in zaposlitve mož, ga išče žena. Nihče se nad tem ne spodblija. Nihče ne vidi v tem špekulacije kapitala, ki kuje iz te tragike svoj dobiček. To je velika krivica, proti kateri bi se morala boriti vsa javnost vse dotedaj, dokler je samo eden od mož, ki postopa brez dela in jela na ulici.

OUZD v svojem spominskem spisu ob 10-letnici statistično ugotavlja, da trajno in dosledno raste zaposlitev žen. Tako je bilo leta 1922. zavarovanih pri OUZD v Ljubljani 51.021 moških in 17.341 žensk. V letu 1931. pa je bilo to razmerje že precej izpremenjeno, in sicer v prilog žensk. Tako je bilo zavarovanih 61.084 moških in 30.764 žensk. Število moških je tedaj v tem času porastlo samo

Poročila z delavskih bojišč

Kovinarji

Jesenice. V skrajšanem delovnem tednu so pretekli in tekoči teden obratovali nekateri obrati z utemeljitvijo pomanjkanja naročil. Prizadeti so bili delavci žebjarne, zavijalnice in pretežni del žičarne. Tako na eni strani pogodba, ki je ukinila vse praznike, na drugi strani pa praznovanje ob delavnikih.

Jesenice. Zadnje čase se sprejema po malem delavce, ki pa niso v skladu z nezaposlenostjo na Jesenicah. Imamo še delavce, ki so že bili zaposleni pri podjetju, pa vendar še niso sprejeti. Tudi go doma še oni, ki so došli od vojakov, pa ne dobe zaposlenja. Prosimo odločujoče činitelje, da se pri sprejemanju uvažuje v prvi vrsti reducirane delavce in one, ki so prišli od vojakov. Seznam je vodstvu itak znan. V tem smislu naj se dajo navodila podrejenim obratovodjem, da se pritožbe zaposlenih očetov ne bodo več čule. Želimo, naj bi se pri sprejemanju zaslili predstavniki organizacij, da se na ta način dela solidarno, kar je gotovo tudi želja vodstva, da se zaposli najbolj potrebne in opravičene.

Javornik. V nedeljo 2. aprila ob 11 dopoldne se bo vršila seja organizacijskih zaupnikov. Radi važnosti dnevnega reda naj nikogar ne manjka. Bodite točni!

Javornik. Kolektivna pogodba pri KID še ni podpisana. Vzrok, da se vsa zadeva s pogajanjimi zavlakuje, je pač korist podjetja. Za mesec februar so se izplačali 5 in 6% odtegljaji. V obratih na Javorniku se dela še razmeroma precej dobro, razen težke proge. Težka proga pa večinoma dela sedem ur. Pretekli teden je bilo pomanjkanje materijala, ta teden, ko je materijala več, je pa pomanjkanje vode.

Javornik. Prišel je čas krize, katero mislijo podjetniki izrabiti v svoje namene. Za vsako malenkost, ki se pripeti delavcu, se ga kaznuje ali pa postavi na cesto. Vprašal bi samo te gospode, če oni nikdar nič ne pogreše? Kolo časa se vrti počasi, ampak enkrat se mora tudi obrniti toliko, da pride delavec iz tega suženjstva.

Rudarji

Hrastnik. TPD se v zaščito svojih profitov ne poslužuje le redukcij in skrajšanega delovnega časa, marveč tudi še zaposlenih rudarjev. Njihove plače krati s tem, da jih prevaja iz višjih v nižje plačilne kategorije. Pri tem pa se ne omejuje le na mlajše, samske delavce, temveč se tudi starejšim, poročenim rudarjem jemljejo pridobljene pravice. V hrastniškem rudniku imamo dosedaj 27 takih prevedb, od teh 20 samcev in 7 poročenih s tri do pet družinskimi člani. Med starejšimi se nahajajo tudi poduradniki. Službena doba posameznikov znaša minimalno eno leto in maksimalno 24 let. Od 27 primerov odpade na kategorijo paznikov oziroma poduradnikov pet primerov, ki so bili prevedeni med strelne mojstre, nočne ali dnevne čuvaje, kurjače in spremljevalce vlakov. 17 kopačev, ki so bili v 16 primerih prevedeni med vozače, le eden med učnike. Pet učnih kopačev je bilo prevedenih med vozače. Rudnik prakticira te prevedbe tako, da odpove delavcem delo na 14 dnevni odpovedni rok, nato ga pa po preteku navedenega roka sprejme nazaj v nižjo kategorijo. Kakor znano, znašajo minimalni zaslužki delavcev v kategoriji kopačev 38 Din, v kategoriji učnikov 33.25 Din, v kategoriji vozačev 28.50 Din na šiht. V nižjo kategorijo prevedeni niso prikrajšani samo pri teh zasluhih, temveč se to pozna pri akordnem delu, kjer se ločijo učniki z 10, vozači pa z 20% pri zasluhu, to se pravi, da prejmejo za omenjene procenete manjši zaslužek kakor kopači. Storitve je ostala na višini, stroški pa so seveda manjši, tako,

za 10.063 ali 19.72%, medtem pa število žensk za 13.423 ali 77.41%. Tedaj ogromen porast.

Prvenstveno je treba zaposliti moža, kateri mora zaslužiti toliko, da bo lahko preživljal svojo družino.

Zeno je treba vrniti domu, družini in otrokom. Le tako bomo vrnili družini ono domačnost, po kateri danes zamažj tožimo in je vzrok, da bežijo ljudje v gostilne in nemorale.

da ostane delničarjem TPD dobiček večji, delavce pa mora pri tem trpeti moralno in materialno škodo. Le tako naprej!

Papirni čarji

Vevče. Odbor skupine je najel za pisarniške posle lokal v Vevčah št. 88, kjer se bodo vršile seje odbora in sestanki zaupnikov. Sestanki zaupnikov bodo vsak zadnji četrtek v mesecu ob sedmih zvečer. Na teh sestankih se bodo seznanjali zaupniki z vprašanji socialne zakonodaje, obravnavale delavske razmere drugod in doma, kakor tudi domače organizacijske zadeve. Prvi sestanek se bo vršil v četrtek 30. marca ob 7 zvečer. Predaval bo zastopnik centrale o obrtnem zakonu, nato bo razgovor in sklep o pozitivni organizaciji.

»Delavska Pravica« je list, ki brezkompromisno in dosledno zagovarja ter brani interese delovnega ljudstva.

Naši protesti in kritika skrajno slabih razmer, ki vladajo med delavstvom, pa bo odjeknila in rodila uspehe le tedaj, ako bo ta glas dovolj močan.

Zato jačajte in širite naš list »Delavsko Pravico«.

Ni dovolj, da prečitaš list sam, oddaj ga dalje svojemu tovarišu. Pridobivaj novih naročnikov.

Naše geslo naj bo: V vsako delavsko družino naš neodvisni delavski list, »Delavsko Pravico«.

Vevče. Dne 18. marca so imeli naši gospodje plesno prireditev v vevški tovarniški restavraciji, seveda samo za povabljenke. Pri tej priliki so pa baje zahtevali vstop tudi nekateri nepovabljeni, kar jim pa ni bilo dovoljeno. Baje je bilo tudi nekaj takih, ki kljub pričakovanju niso bili vabljeni. Tekom noči so pa ugotovili, da je bilo na restavraciji pobitih več šip, dalje na avtomobilu g. Vidmarja prerezana pnevmatika in končno je še zgorela letna lopa g. inž. Reša, last tovarne. Lopa je pogorela do tal brez vsakega gasilskega signala, ki bi zbudil gasilce. Mi bi vsega tega ne omenjali, če se ne bi vzdrževalo od določene strani mnenje, oziroma sumnja, da je ta incident iz ne vemo kakšnih razlogov povzročilo organizirano papirniško delavstvo. Ugotavljamo, da ima papirniško delavstvo v tej krizi dovolj skrbi za svojo eksistenco in da se v svojih organizacijah ne vzgaja za taka dejanja, ki mu ne morejo prinesiti nobenih koristi, pač pa le škodo. Organizirano delavstvo vodi boj za obstanek odkrito v mejah obstoječih zakonov in odločno odklanja taka in slična neosnovana sumenja, pa naj pridejo od katerekoli strani. — Papirničarji.

Nameščenci

Ljubljana. V sredo 22. marca je imela SZPTNJ svoj javen sestanek, ki je bil obiskan zadovoljivo. Na sestanku je poročal naš predsednik o socialno politični zakonodaji, ki se nanaša na nameščence. Predavanje je bilo zelo izčrpno in poučno. — SZPTNJ priredi drug javen sestanek v sredo po veliki noči, to je 19. aprila, prav tako ob 8 zvečer in v predavalni dvorani Delavske zbornice (nasproti knjižnice). Na sestanku bo referiral tov. F. Žužek o »Gospodarskem in socialnem položaju nameščenstva«, tov. Milan Valant pa o »Kdo smo in kaj hočemo?« Dva nad vse važna referata. Solidna organizacija prvega sestanka jamči tudi za stvarnost referatov na drugem sestanku.

Brezposelnost med nameščenci. V Zagrebu se je osnovalo »Pripomočno združenje nezaposlenih trgovaških in privatnih nameštenikov«, ki ima 800 članov. Taka organizacija ni nesmiselna. Nje postanek je pa dovolj poučen za naše razmere in jasno osvetljuje dobro situiranost naše nameščenstva. Ne dvomimo, da bi enako društvo v Ljubljani številčno ne zaostajalo dosti za zagrebškim, saj imamo samo v naši organizaciji precej brezposelnih, ki iščejo dela in kruha.

Slavbinski delavci

Ljubljana. Strokovna skupina pleskarjev, soboin črkoslikarjev. Redni članski sestanek se bo vršil 6. aprila ob 5 popoldne v mali dvorani Delavske zbornice. Na sestanku bo predaval tov. Žužek o borzah dela. Dolžnost in korist vseh članov je, da se polnoštevilno udeležijo sestanka. Na tem sestanku se bo uveljavil sklep občnega zbora o kaznovanju neopravičenega izostanka.

Viničarji

† **Jožef Hojnik.** V Hrastju pri Limbušu je 22. marca umrl ustanovitelj naše tamošnje skupine tov. Hojnik, bivši predsednik socialdemokratske viničarske organizacije, ki je takoj, ko je spoznal našo Strokovno zvezo viničarjev, pristopil k nam in z njim še vsi drugi. Bil je strokovno izobražen viničar, pa tudi agilen delavec za stanovsko skupnost. Zadnji čas pa ga je žal spremljala v življenju posebna tragična, katere mu je onemogočila, da bi se še udeleževal v pokretu. Neko nedeljo v pretekli jeseni, je nameraval s tovariši posetiti odbor hočke skupine pri njegovi seji. Med potjo je imel namen obiskati tudi svoje sorodnike. Od tu ga niso pustili k seji. Vsi skupaj so odšli na vinotoč. Pozno v noči je prišlo do pretepa in tudi do uboja. Sodišče ga je obsodilo, vendar pa je njegov branilec vložil priziv. Bil je še na svobodi in je 21. marca do štirih popoldne rezal trte. Postalo mu je slabo, zato je šel domov in drugi dan ob sedmih je umrl. Tako se je kriv ali nekriv rešil zemeljske kazni. Koliko je storil za naš pokret, nam ostane vedno v tovariškem spominu. Žalujemo naše sožalje. Ko bi plačevali redno članarino in posmrtnino, bi jim podpora sedaj prav dobrodošla, katere pa žal ne morejo dobiti. Zato bodi zopet vsem opomin, da nihče ne ve kdaj ga čaka smrt!

Posmrtninski sklad. Umrl je tov. Lukovnjak Ivan od skupine Gor. Radgona, star 20 let. Posmrtnine se je izplačalo 500 Din. Umrla je 87 letna tov. Uršula Tušek, članica skupine Sv. Miklavž pri Ormožu. Posmrtnina v znesku 400 Din se je izplačala. Obema bodi zemljica lahka!

V borbi.

Vedno bolj se viničarji zavedajo važnosti svoje strokovne organizacije. Zato ji v svojih težavah dajejo vedno več prilike, da se ta udeležuje v obrambi za njihove pravice. Dne 17. marca je bila viničarska komisija v občini Dolena na predlog tov. Papež Martina proti Prejac Ivanu radi kršitve pogodbe in viničarskega reda. Nasprotniki so si najprej hoteli izposlovati odredbo oblasti, da tov. Peter Rozman ne bi smel več prihajati v Haloze kot zastopnik viničarjev. V svoji pritožbi so navedli med drugim tudi to, češ da prihajajo ob takih prilikah cele množice viničarjev k razpravam, da tov. Rozman preveč vpliva na vinogradnike in to celo proti volji predsednika komisije. Ta akcija pa se ni posrečila, zato je tudi tokrat prišel tov. Rozman kot član komisije zastopat viničarja. Podal je najprej izjavo radi navedene pritožbe, v kateri je navajal, da ima kot strokovnik tajnik pravico vsak čas in z vsakim članom stopiti v stik, ker imamo tudi viničarji pravico združevanja. Kot zastopnika in člana komisije pa si lahko viničar določi kogar hoče. Tako je po zakonu. Ker je vinogradnika zastopal njegov sin in to brez potrebnega pooblastila, je tov. Rozman osporaval tako zastopstvo. Potem so se delale še razne ovire, katere pa so morale po energični borbi viničarjevega zastopnika odstraniti. Končno se je prešlo k razpravi. Do pravičnega sporazuma ni moglo priti, zato bo to zadevo razodlo sodišče.

V Koških pri Mariboru je vinogradnik viničarju Valentavu naenkrat odpovedal službo. Še istega dne do 3 popoldne bi se tov. Valentan moral izseliti. Vložil se je predlog viničarske komisije.

V Zg. Dupleku se je tov. Ribič Jože pogodil za eno viničarsko leto s Pečarjem Rudolfom. Ta je sedaj posestvo prodal in se v kupni pogodbi zavezal, da bo viničarju tekom 14 dni na svoje stroške poiskal stanovanje. To se ni zgodilo. Nasprotno pa sedaj Pečar hoče groziti z delozacijo po odvetniku. Vršila se je viničarska komisija. Gospodarja k razpravi sploh ni bilo in se ga je obsodilo na povračilo 4700 Din. Zadevo ima v rokah sodišče. Ravno isti g. Pečar že dve leti ni plačeval zaslužka prejšnjemu viničarju Rankovec Janezu. Tudi o tem se

NAROČI BESEDO

je istočasno vršila razprava. Gospodinja se je obsodilo na plačilo vsega dolžnega zaslužka v znesku 2578 Dm.

V Slivnici pri Mariboru je bila viničarska komisija na predlog viničarja Podhostnika Jožeta radi nagrade za štiri leta, odškodnine za slamo, za rožje, neplačane dnevnice itd. Vinogradnik g. Kavčič je nekaj priznal, nagrade pa sploh ne. Zato bo moralo pravico viničarju izreči sodišče.

Viničar Šešerko Franc v Čreti pri Slivnici je na dvokolesu peljal mleko v Maribor. Imel je nareč, zato je pač prišel pol ure prepozno v vinograd. Zato je dobil službeno odpoved z nalogom, da se takoj izseli. Odvzeli so mu krave in drugo. Pri komisiji ni prišlo do sporazuma, zato je tov. Šešerko vložil tožbo. Sodišče se je postavilo na stališče, da se mora še enkrat izvršiti viničarska komisija in razsoditi opravičenost predčasne službene odpovedi. Na posebno pismo intervencijo sodišča na predlog tajništva SZV. se je 23. marca vršila tozadevna razprava. Viničarja je zastopal tov. Peter Rozman, vinogradnico Rogina Terezijo pa znani g. Konrad Žnuderl, ki se je nekoč udeleževal v narodno-socialistični viničarski organizaciji. Vsako trditev in obdolžitev g. Žnuderla je tov. Rozman enostavno izpodbil. Nastalo je prepričanje, da se viničarju res godi protizakonita krivica. Ko bi pa se moglo to tudi razsoditi, je predsednik, čigar glas odloča, ako se nasprotnika ne zedinita, izjavil, da ne more razsoditi na nobeno stran. Zadevo naj uredi civilno-pravno sodišče. Zastopnik viničarja je bil z izjavo predsednika zadovoljen. Zadevo bo pač najbolj pravilno in energično rešilo sodišče. Viničar ni malomarno zakrivil zamude pri delu, zato ni vzroka, da bi se ga izganjalo in mu delalo krivico. Borimo se na celi črti in samo v borbi je zmaga. Tovariši vsi na plan, na okope za izvajanje viničarskega reda!

Delausko združništvo

III. redni občni zbor »Viničarske kreditne zadruge«, Slamnjak pri Ljutomeru, se bo vršil 17. aprila ob 10 dopoldne. Dnevni red: 1. Odobritev računskega zaključka 1932. 2. Poročilo načelnstva in nadzorstva. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti. Vsi člani zadruge najtopleje vabljeni. Načelnstvo.

Klic brezposelnih

Zveza mladih intelektualcev je kot predstavnica sodobne brezposelne inteligence poslala na državne oblasti obširno spomenico.

V prvem delu te spomenice opisuje obupen položaj brezposelne intelektualne mladine in to predvsem v vrstah brezposelnih srednje- in ljudskošolskih učiteljev, kajti med temi je brezposelnost največja. Da se brezposelnost med temi omili, žele:

1. ukinitve nadaljnjega okrnjevanja prosvetno-kulturnih institucij, kakor tudi prenehanje štedenja tam, kjer eksistenčni minimum še ni dosežen (uradniški pripravniki);

2. omilitve ogromne razlike med plačami starejših in mlajših nastavljenecv (ker si morajo slednji šele zgraditi dom in družino);

3. odpravo dvojnega in še celo večkratnega zaslužkarstva ter dvojnega služilstva pri starejših zakoncih, zato žele takojšnje upokojenje vseh žena dobro situiranih mož, nadalje vseh onih, ki to sami žele ter onih, ki so dopolnili službena leta;

4. odpravo preoblaganja učnih moči z urami in prevelikim številom učencev, zato se naj nastavi brezposelne moči in to po vrstnem redu čakanja ali po socialni potrebi prosilca, ne pa po kakršnikoli protekciji;

5. odpravo večnega reduciranja in odstavljanja učnih moči, kar izpodkopava smotreno in resno pedagoško delo in ruši ugled vzgojiteljev;

6. skrajšanje delovnega časa pri duševnih delavcih in to glede na tedenske ure kot tudi glede na službena leta;

7. upoštevanje brezposelne inteligence mladine v socialnem skrbstvu.

Nato preide spomenica na tiste, ki iščejo in čakajo na privatne službe. Tu so navedene sledeče želje:

1. zadostno razpisanje javnih del;
2. izgon inozemskih intelektualcev;
3. večja zaščita duševnih delavcev;
4. državna pomoč pri razširjenju Borze dela za inteligenčne poklice;
5. razne ugodnosti za brezposelne pri državnih in banovinskih institucijah.

Spomenica se zaključuje, naj bi država pomagala sodobni brezposelni intelektualni mladini zaščititi in zasigurati eksistenco, kajti mladina je na vsak način pripravljena odkrito sodelovati pri zgradbi in utrditvi države, a v sedanjem obupnem položaju ji je to nemogoče.

Doma in po svetu

Parlamentu je kmetijski minister predložil zakonski predlog o spremembah in dopolnitvah posameznih določb v agrarnem zakonu. Poleg tega je pravosodni minister predložil parlamentu v pretres zakonski osnutek o ukinitvi fidejkomisa.

Senator dr. Švrljuga je med proračunsko debato izjavil, da je proračun realen in ustreza zahtevam, ki jih nam nalaga sedanjí čas. Kljub temu pa bo glasoval proti proračunu. Med drugim je izjavil, da nam zunanji politični položaj narekuje kar največjo previdnost, zaradi katere je potrebno, da čim prej rešimo in uredimo naše notranje razmere. Pri gradnji naše velike Jugoslavije je treba, da sodelujemo vsi. Izjavil se je proti centralizmu.

Hranilne knjižice so postale posebno vabljive za razne spekulante. Ker ni mogoče dobiti denarja, hodijo okrog razni ljudje in nudijo na knjižice posojila. Navadno zahtevajo 10 odstotne obresti. V več primerih ljudje niso dobili vrnjenih hranilnih knjižic.

Mala antanta išče stikov s Poljsko in Rusijo. Poljski zunanji minister Beck bo obiskal Prago in končno tudi Belgrad in Bukarešto. Tako bo končno direktorij štirih velesil dosegel baš obratno, kar želi. Združitev slovanskih držav. Zaenkrat seveda še v precej meglenih obrisih.

Japonska je definitivno izstopila iz Zveze narodov. V plenumu sveta, kateremu je predsedoval sam mikado, se je to soglasno sklenilo in takoj brzojavno o tem obvestilo tajništvo Zveze narodov.

Anglija tudi zahteva revizijo mirovnih pogodb. Vsaj tako se je izjavil v poslanski zbornici MacDonald, ko je dejal, da se strinja z Mussolinijem, da je mirovne pogodbe treba revidirati. Tako prihajajo z zahtevjo po reviziji mirovnih pogodb tudi tisti, ki so vedno naglašali, da so te pogodbe pravične in nedotakljive.

Proti Slovanom se je stvaril germanski blok, ki hoče po navodilih Mussolinija diktirati ne samo revizijo mirovnih pogodb, marveč Slované tudi gospo-

Upton
Sinclair:

DOLARJI

roman

Mra. Glaudeja juniorja »mali silvevo« pri Bonanza-hen kapital, kmalu bo lahko spekuliral na lastno pest. O poskus, ki je temeljil na vesti, da se je sklenil krog, ki naj požene v višino Pacifiško olje. Jed je začel kopičiti majhen, kapital kmalu bo lahko spekuliral na lastno pest. O svojih dobičkih ni pravil nikomur, razen Lizi in denar je nalagal v Poštno hranilnico — tega ni nihče vedel. Edina novost, ki si jo je dovolil, je bila elegantna obleka najnovejšega kroja s tako imenovano »garnituro«, — to se pravi s klobukom, kravato, čevlji, primernimi nogavicami in rokavicami za prav slovesne prilike. Snoval je svojo bodočnost na prepričanju, da se mora človek družiti z bogataši, če hoče postati bogataš. Do tega je bil prvi korak, ki ga ni bilo mogoče opustiti to, da se je oblačil tako kakor oni in ne kakor izgubljena bitja, ki so se sprehajala pred njihovimi palačami sem in tja in oprezovala skozi omrežja.

V vedenju se je Jed bolj zadrževal kakor dozdaj. Njemu je bilo in neprestane nejevolje to, da so ljudje poskušali, kako bi prišli do njega in izrabljali iz njega razne vesti in podatke! Da so si le mogli ti gostje v pensionu domišljati, da jim bo Jed pomagal prodajati njihove zavarovalne police, avtomobile ali električne hladilnike svojim bogatim prijateljem! Ali pa Carrie Meecham, ki mu je z vso resnostjo predlagala, naj njeno mrs. Huginsovo zamenja za mrs. Claudius G. Warrenner! Carrie je prišla na misel, da

To so vse imena raznih delniških družb v obliki, kakor jih rabi poslovni svet v vsakdanjem govoru.

bi mrs. Warrenner s Carriejino banko lahko sklenila kako kupčijo in tako dvignila njen ugled; namignila je, če bo Jed to izpeljal, da bo ona pripravila mrs. Huginsovo do tega, da bo Jeda in Lizo povabila na kosilo. Carriejina stara dama se je vedno bolj starala, morda bo potrebovala koga, ki bi ji stregel, kakor da bi Jed Rusher nameraval ostanek svojega življenja zabiti s tem, da bi stregel hromim starim polomljencem!

Tudi na univerzi je bilo ljudi, ki so upali na kos Jedovega kolača: poletno delo na Warrennerjevem vrtu, služba šoferja ali hišnega učitelja. Nekateri prav navrtani, ki so slišali, da je Jed znan z velikimi finančniki, kakor na primer s »starim Waltom« — tako so imenovali mra. Ewartso po vseh mešetarijah — so začeli ribariti za »migljaji« in jih je bilo treba mirno pa odločno zavračati v prave meje.

Vse razen enega, Dicka Sunstorma. Jed je vedel, da je Dick zares sposoben dečko. Znal je prodajati in Jed bo prej ali slej imel kaj za naprodaj — seveda na debelo in po vsej Ameriki! Mož, ki je znal priti do živega eni gospodinji, bo znal ravnati tudi z milijonom gospodinj in Jed se bo okoristil z njegovimi darovi: ne kako skupno podjetje, nič, kar bi Jeda vezalo, temveč stalna plača in nagrada, ki bo Dicka držala v navdušenju. Jed ga je prisilil, da mu je prisegel najstrožji molk in ga potem poučil o skrivnosti kroga, ki naj bi pognal Pacific Oil v višino. Dick si ni nahanil veliko denarja, a tvegati je malo posojilo in nakupil polovico delnic za Jeda; oba sta se sijajno odrezala. Od zdaj je Dick igral vlogo lačne ščuke, ki je plavala med karpi v Jedovem ribniku. To poletje ni šel na deželo, da bi pobiral naročnino za knjige, ampak si je preskrbel dela v mestu in čakal na prihodnji migljaj. Dokazal je svojo sposobnost s tem, da ni bil Jedu v breme, marveč je bil zadovoljen, da mu je bil lahko vedno pri roki.

V Krevci knjižnici bodo izšle letos te-le knjige: Miško Kranjec: PREDMEŠTJE — roman iz Ljubljane; Mirko Javornik: ČRNI BREG — roman iz rudarskih revirjev; Upton Sinclair: DOLARJI — roman i. del.

darsko zaslužiti. V tem so si vsi edini od Musso-linija, Hitlerja do MacDonalda.

Rusija po poročilih poljskih listov ni nasprotna zblizanju z Malo antanto. Baje je celo pripravljena poslati svoje diplomate na pogajanja z Romunijo. Poljska je pripravljena sodelovati, da pride do zblizanja tudi z ostalima dvema državama Male antante.

Zveza narodov je po mnenju Male antante edina ustanova, preko katere se morajo tudi v nadalje vršiti vsa pogajanja, ki se tičejo interesov evropskih držav.

Skrb za mladino

V zadnji številki »Delavske Pravice« od 23. t. m. smo ugotovili, da socialno zaščitna zakonodaja za vajence pri nas ni tako slaba, samo izvaja se ne. Vzroki za to so na dlani. Na eni strani konservativnost mojstrov, ki smatrajo vso zaščitno zakonodajo za novotarijo in nepotreben balast. Grešijo pa mnogo tudi starši, ki na obstoječe predpise in zaščito v pogledu vajencev ne polagajo nobene važnosti. Še danes, ko je po zakonu določeno, kaj mora vsebovati učna pogodba, se to ne upošteva. Kakšne zahteve se v tem pogledu stavlja v pogodbe, smo že pred časom v našem listu ugotovili in sicer zahteve, ki so protivne zakonu o zaščiti delavcev, kakor obrtnemu zakonu. Pri tem moremo ugotoviti tudi to, da oblasti na posamezne pritožbe in krivice ne postopajo nasproti kršilec zakona dovolj strogo. Ako bi vsako kršitev kaznovali, bi se gotovo preje vsak dobro premislil delati proti obstoječim zakonom.

V svoji razpravi »Radniška zaščita« od 1. 1931 ugotavlja dr. M. Šlezinger, da bi morale v pogledu izvajanja zaščite vajencev prevzeti to skrb Delavske zbornice. To delo spada pod zakon o zaščiti delavcev in tedaj v področje Delavske zbornice. Saj zakon dobesedno pravi: »Delavske zbornice imajo nalog, da po-

Nemčija se je nekoliko umirila. Hitler nadaljuje s politiko čiščenja. V Prusiji je imenovanih 13 izrednih sodišč. Na Bavarskem so bile razpuščene vse obrambne organizacije, razen SA in Stahlhelma.

Hitlerijada v Nemčiji pripravlja tudi preosnovno strokovnih organizacij. Napoveduje se, da bodo na vodilna mesta imenovani komisariji, ki bodo vodili organizacije v splošno narodnih interesih. S tem je rečeno, da je konec vsake demokracije v Nemčiji. Demokratična Nemčija, ki je bila v tem za vzor Evropi, prehaja v vode italijanskega fašizma.

sredujejo pri državnih uradih, delodajalcih in povsod, kjer je potrebno, in kakor zahtevajo to interesi delavstva; dalje »da organizirajo razne ustanove za izboljšanje gospodarskega, socialnega in kulturnega položaja delavstva«. In kaj je tu najbolj potrebno? Delo za zaščito mladine.

Zato bi se moralo tudi pri nas po vzoru avstrijskih »zaščitnih uradov za vajence« pri delavskih zbornicah osnovati poseben referat. Delo tega referata bi bila skrb za mlade delavce in vajence.

Nekaj v tem pogledu je sicer že storjenega. Zdravniki OUZD imajo nalog, da na željo vsakega vajenca preiščejo in ugotovijo, ali je sposoben za poklic, za katerega se je odločil. Preiskava je brezplačna. Žal, da se vajenci tega zelo malo poslužujejo. Zopet znak, da se starši prav nič ne brigajo za dobro svojih otrok. Delo bi se v tem pogledu moralo nadaljevati in navezati tesnejše stike z delavskimi zbornicami. Tako bi se vsaj nekoliko približali delu na zaščiti vajencev modernih držav. Po goji za to so dani. Posebno v zakonodaji. Naše delo in prizadevanje pa mora iti za tem, da se to tudi uresniči.

Važno delo, ki ga bo izvedlo le zavedno in organizirano delavstvo.

Proračun ministrstva za soc. politiko in nar. zdravje

Minister za soc. politiko in nar. zdravje g. Pucelj je poudaril v svojem poročilu v parlamentu, da se je zglasilo pri naših borzah dela v preteklem letu 435.000 brezposelnih ljudi. Število zavarovancev pa je padlo pri SUZOR-u za 100.000. Brez rudarjev in železničarjev je stalno brezposelnih najmanj 100.000 delavcev. Na koncu je naglasil, da je potreben zakon o zavarovanju za starost, onemoglost in smrt (zakaj se ne izvede sedanjí v tej panogi?), za brezposelnost in izseljeništvu.

V proračunski debati se je oglasil tudi poslanec radovljiskega sreza g. Ivan Mohorič. Napadel je okorelost naprav socialnega zavarovanja, visoke upravne stroške uradov ter potožil nad velikimi bremení, ki jih morajo prenašati delodajalci.

Kot delavci se čudimo, kako se morejo pred narodnimi poslanci v parlamentu nava-jati že večkrat ovržene trditve o velikih bremenih industrijalcev. Saj je znano, da plačuje delavstvo eno polovico, delodajalci pa drugo polovico »teh strašnih bremen«. Delavstvo in SUZOR bi bila vesela, če bi delodajalci — vsaj nekateri — prišli le do tega, da bi uradu odplačevali vsaj oni del za zavarovanje, ki ga odtegujejo delavcem. Industrijska društva imajo v tem oziru mnogo polja za moralno vzgojo delodajalcev. Dobro vemo, da je kriza v zavarovanju nastopila vsled gospodarske krize, ki jo delodajalci spretno izrabljajo za

svoje žepce. Delodajalci bi na eni strani hoteli imeti na razpolago brezplačne delovne moči, masten dobiček, poleg tega pa še prevrniti ves riziko za primer delavčeve bolezni, nezgode, onemoglosti in brezposelnosti na delavca.

G. Mohoriču končno še ne moremo toliko zameriti njegovih besedi. Vemo, da je g. poslanec tajnik Zveze industrijcev v Ljubljani in da tudi kot tak ne more drugače govoriti. Pri-bijemo le, da sloni blagostanje države na zadovoljstvu ljudstva in da more prosperirati le tista država, kjer ljudstvo, ki dela, ni lačno. Če poudarimo še ministrove besede, »da ministrstvo dela vse v sporazumu z Mednarodnim uradom dela«, želimo le še, da bi ministrstvo na tej poti vztrajalo.

To in ono

Huda jama. Preteklo nedeljo je bil na laškem pokopališču pokopan 34let stari Starc Albin, kateri je že dolgo bolehal. Pred leti je rešil življenje soprogi g. ravnatelja Kloca. Najdražje, kar ima človek, je pač življenje. In ni nič čudnega, ako rešenec ostane svojemu rešitelju vedno hvaležen in to hvaležnost tudi z dejanjem pokaže. Tudi Starc je za svojo rešiteljsko delo, saj ga je stalo zdravje, bil je namreč precej časa v bolnišnici zaradi pri reševanju dobljenih opeklin, prejel precej obljub. Živel pa je revež v pomanjkanju. Upal je še da okreva, toda glad je trkal na vrata družine s petimi otroki, katere dohodek je bil 300 dinarjev mesečne pokojnine. Tako je hiral dalje. Iste dan, ko je umrl on, je bil pokopan tudi njegov 3letni otrok. Tako je življenje revežev.

Vprašanje stanovanjskih najemnin v Ljubljani in okolici

Društvo stanovanjskih najemnikov za Dravsko banovino v Ljubljani poroča svojim članom, da finančni zakon za leto 1933-34, kakor je izvedelo pri ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje, ne bo vseboval pooblastil banovinom za ureditev stanovanjskih najemnin, pač pa bo tako pooblastilo vseboval zakon o decentralizaciji državne uprave.

Glede na članek »Društva hišnih posestnikov za Slovenijo« v Ljubljani pod naslovom »Kaj je resnica« v njih glasilu »Moj dom« št. 1 z dne 15. februarja 1933 odgovarja »Društvo stanovanjskih najemnikov« naslednje:

a) Po uradnih podatkih davčne uprave za mesto Ljubljana je res zaznamenovati pri nekaterih stanovanjih padec najemnin iz leta 1931 na 1932; toda razlika najemnin je pri primerjavi obeh let pri večini hiš v Ljubljani velika in sicer znaša poprečno v starih hišah za sledeča stanovanja:

	v letu 1931	v letu 1932
1 sobno ...	600—6000	ozir. 1044—7200 Din
2 sobno ...	1600—14400	ozir. 1860—15930 Din
3 sobno ...	4200—18400	ozir. 4800—20400 Din
4 sobno ...	10255—24000	ozir. 10619—24000 Din

	v letu 1931	v letu 1932
1 sobno ...	960—8100	ozir. 2400—8100 Din
2 sobno ...	6000—11000	ozir. 6600—16200 Din
3 sobno ...	6600—24000	ozir. 9600—22800 Din
4 sobno ...	12960—32400	ozir. 13900—27600 Din

Iz tega se vidi, da je ostala najemnina enaka, oz. deloma padla samo pri več sobnih stanovanjih, ki jih hišni lastniki niso mogli oddati, ker jih stanovanjski najemniki ne morejo plačevati.

b) Glede stanovanjskih najemnin v ljubljanski okolici se zopet vidi, da so se najemnine zvišale ter da so padle samo pri več sobnih stanovanjih iz istega razloga kakor pri mestu Ljubljana. Povprečna najemnina znaša:

	v letu 1931	v letu 1932
1 sobno ...	600—2400	ozir. 600—3600 Din
2 sobno ...	1200—4800	ozir. 1200—5400 Din
3 sobno ...	2100—9600	ozir. 3600—12000 Din
4 sobno ...	9000—16200	ozir. 9600—14400 Din

	v letu 1931	v letu 1932
1 sobno ...	1200—3600	ozir. 1500—3600 Din
2 sobno ...	3000—5400	ozir. 3600—6600 Din
3 sobno ...	4800—12000	ozir. 4800—12000 Din
4 sobno ...	9600—16500	ozir. 10800—14400 Din

Društvo sporoča obenem ljubljanskim stanovanjskim najemnikom, da bodo nabirali člane posebni akviziterji, ki bodo prihajali z našimi legtimacijami k posameznikom na dom. Vabimo vse stanovanjske najemnike, da v čim večjem številu pristopijo k našemu društvu. Akviziterji se bodo zglasili pri najemnikih po 1. aprilu.

Socialna in gospodarska politika

Kako je urejeno za brezposelne podpore v Holandiji?

V Holandiji prejemajo člani strokovnih organizacij, ki izrpaajo redne brezposelne podpore, še izredne podpore, ki znašajo od 7—13.50 Hl. gl. tedensko (161—300 Din). — Te podpore dobivajo družine brez otrok. Za vsakega otroka pa prejme brezposelni 0.50—1.50 gl. doklade (tedensko). Poleg tega prejemajo brezposelni še stanovanjske doklade, ki znašajo tedensko od 3—7 gl.

Do izrednih podpor imajo pravico: 1. delavci, kateri nimajo pravice do brezposelne podpore od strokovne organizacije; 2. delavci, kateri sploh ne morejo doseči pravice do podpore pri organizaciji; 3. neorganizirani. — V Holandiji vodijo fonde za brezposelno zavarovanje strokovne organizacije. Država tem organizacijam daje redno dotacijo za brezposelno zavarovanje.

Ena zanimivost je pri tem, da so podpore za neorganizirane delavce nižje, kakor za organizirane.

Naroči „BESEDO“!